

Holy!

EEN UITGAVE VAN

DE BOND TEGEN VLOEKEN

'Ik wil graag
pleiten voor
CREATIEF
taalgebruik!'

KEES VAN DER STAAL

'Soms moet
je gewoon
**stevige
woorden**
gebruiken'

MARK RUTTE

'Vloeken en schelden kan een
stressverhogend effect hebben'

‘Je hoeft niet alles te zeggen
wat je mag zeggen. Het is
een vorm van beschaving
om dat niet te doen’

MARK RUTTE → pagina 16

Holy!

We gebruiken het elke dag, het brengt ons veel maar we staan er weinig bij stil: taal. In deze glossy nemen Mark Rutte, Marianne Zwagerman en Kees van der Staaij u mee in hun beleving van taal en hun heilige huisjes. Want taal is prachtig en verbindt maar kan ook pijn doen en splijten.

Taal leeft en beweegt. Jongeren gebruiken volop de mogelijkheden die taal hen biedt om te experimenteren en zich uit te drukken. In het artikel over KlasseTaal wordt daarop ingegaan. Ook het nut van vloeken komt uitgebreid aan de orde, een ear-opener voor hen die een ander niet willen kwetsen!

Het gesprek over de heilige huisjes levert de meeste spanning op. Want waarom is beledigen nodig (pleur op), kun je niet alles zeggen wat je denkt (schelden met ziektes) of geniet je als er goed over jouw God wordt gesproken. Laten we het heilige Holy laten.

Hoe lang doe je erover om een glossy te maken? In dit geval 100 jaar. Zo oud is de Bond tegen vloeken al en nog niet moe om het gesprek over taal nog eens te voeren. Want taal verdient met respect behandeld te worden. Daar wordt Nederland mooier van.

Wilfried Verboom
→ Directeur

In deze uitgave

→ Bond tegen vloeken

100 jaar Bond 04
Een eeuw Bond tegen vloeken

Vooruitblik 18
Stroomopwaarts

→ Artikel

Vloeken in de klas 08
Oude en nieuwe scheldwoorden onder jongeren

Vloeken is (on)nodig 14
Over effecten van vloeken

→ Interview

Kees van der Staaij 06
‘Als iemand vloekt, schrik ik’

Marianne Zwagerman 10
‘Ik vind dat iedereen meer zou moeten zeggen
wat-ie denkt en nooit heeft uitgesproken’

Mark Rutte 16
‘Innerlijke beschaving stelt grenzen aan
wat je wel en niet kunt zeggen’

→ Overig

Column 13
In Godsnaam!

Strip 19
Word geen naprater

Een eeuw Bond tegen vloeken

Op 6 maart 1917 werd de "Nationale Bond tegen het vloeken" opgericht, kort daarna omgedoopt tot "Bond tegen het schenden door het vloeken van Gods heiligen Naam". Initiatiefnemer was de heer J. Baas uit Den Helder. Hij had in september 1916 in een ingezonden brief in dagblad *De Standard* al voorgesteld om een Bond op te richten. Reden was dat het vloeken een volkszonde geworden was.

Voordat de Bond goed en wel opgericht was, was Baas al begonnen met het geven van lezingen en het werven van leden. Hij werd dan ook de eerste "propagandist" van de organisatie. Om het "grote kwaad van het vloeken" tegen te gaan, werden allerlei middelen ingezet, waaronder bordjes in kazernes en op stations. Zelfs in het handboek voor de Olympische Spelen in Amsterdam van 1928 werd in vier talen een oproep gedaan om Gods Naam niet te misbruiken.

Al deze "propaganda" kostte geld. Dat was geen groot probleem, want in 1923 had de Bond al 10.000 leden. Vooral dankzij het werk van Baas kon op grote schaal aandacht gevraagd worden voor het vloeken. Via de overheid en gemeenten werd bijvoorbeeld geprobeerd om "vloekverordeningen" in te stellen en in 1932 kwam er de wet tegen smalende godslastering.

Aan dit alles leek een eind te komen met het aanbreken van de Tweede Wereldoorlog. In eerste instantie probeerde de Bond zijn werk zo veel mogelijk voort te zetten. Toen echter bleek dat de Duitsers de organisatie in de gaten hielden, werd besloten om geen teken van leven meer te geven. Pas na de oorlog werd begonnen aan de wederopbouw van de Bond.

Er kwam een omslag in het gezicht van de Bond. De boodschap richtte zich minder op de strijd tegen het vloeken en meer op het eren van God. Daarbij werden nieuwe middelen ingezet. Behalve de aloude stationsreclames werd bijvoorbeeld een luidsprekerauto gebruikt op de markt en nam de Bond deel aan uitzendingen op tv. Er werd ook gedacht aan de uitstraling. De stand op een jeugdevenement werd bijvoorbeeld "bemand met een drietal jongedames, zodat wij een goed figuur maakten", aldus de notulen begin jaren '60.

De samenleving veranderde en de positie van de Bond ook. Tijdens de jaren '70 kwam meer nadruk te liggen op de vrijheid van meningsuiting en de kritiek op de Bond nam toe. Bordjes met "God hoort u, vloek niet", werden eenvoudig door jongeren veranderd in "God hoort uw vloek niet". De

Bond moest leren zich aan te passen aan de veranderingen in de maatschappij, terwijl de kern van de boodschap hetzelfde bleef.

Vanaf eind jaren '80 begon de Bond aan een nieuwe groei. Onder de nieuwe directeur R. van de Poll werd het donateursbestand jaarlijks uitgebreid. Ook deed de papegaai zijn intrede, met de spreuk: "Vloeken is aangeleerd! Word geen naprater!". Er werd zelfs gewerkt aan het oprichten van een Bond in het Verenigd Koninkrijk. Die werd in 1994 in Glasgow opgericht onder de naam "*League for the Increase of Pure Speech*". In de jaren erna werd echter weinig meer vernomen van deze buitenlandse bond.

Terwijl de groei in donateurs doorzette, kwam er steeds meer aandacht voor jongeren. In 2001 werd de eerste scholenwerker aangenomen om in de toenemende vraag naar gastlessen te voorzien. In 2004 werd een tweede scholenwerker aangenomen, speciaal voor het voortgezet onderwijs. Beiden zijn nog altijd actief als gastdocent. In de lessen gaan zij met jongeren in gesprek over respectvol taalgebruik, zowel op christelijke als op openbare en islamitische scholen.

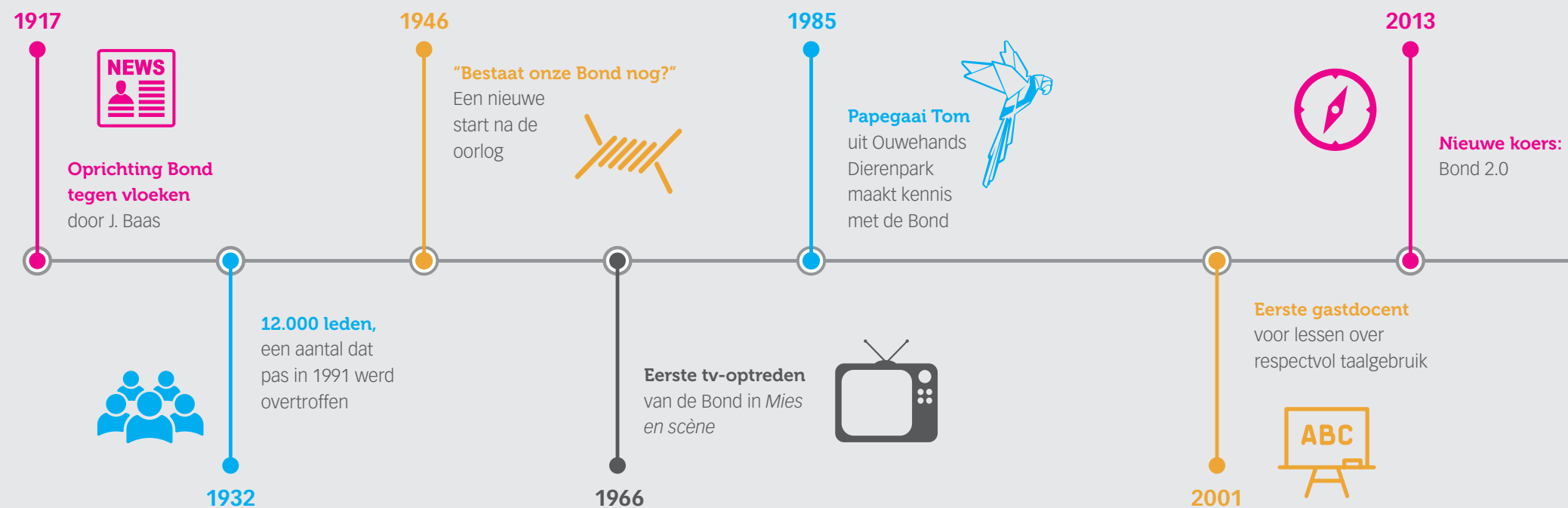
Omdat de Bond bij een groot deel van Nederland werd beschouwd als stoffig en ouderwets, koos de Bond in 2013 voor een nieuwe uitstraling. Behalve de huisstijl en het logo, werden ook de aanpak en werkwijze van de Bond veranderd. Het scholenwerk kreeg een eigen tak: KlasseTaal. Met het langlopende project 'Het Land In', ging de Bond in gesprek met Nederland over taalgebruik, vloeken, schelden en dergelijke. De kern bleef altijd hetzelfde, maar om relevant te blijven, blijkt een nieuwe aanpak steeds weer nodig.

Rens Bravenboer

'Vloeken is aangeleerd! Word geen naprater!'

POSTERS → 1917-2017

De Bond tegen vloeken is bij veel mensen vooral bekend vanwege de posters en bijbehorende teksten. Aanvankelijk bevatten de posters en andere materialen van de Bond meestal simpelweg verzoeken om niet te vloeken. Bijvoorbeeld: "Vriendelijk en ernstig verzoek het vloeken en ijdel gebruik van Gods Naam na te laten". In de loop van de 20^e eeuw veranderde dit echter. Al vroeg werden daar redenen aan toegevoegd waarom men niet zou moeten vloeken, zoals: "Vloekt niet, gij beledigt Uzelf en kwetst anderen". Vanaf 1950 werden verschillende nieuwe spreuken gebruikt. De bekendste daarvan is waarschijnlijk: "Spreek vrijmoedig over God, maar misbruik nooit Zijn Naam". "Wie vloekt, verliest" deed in de jaren '70 zijn intrede. De roemruchtste poster van recentere datum bevatte een papegaai met de tekst: "Vloeken is aangeleerd! Word geen naprater!". Tijdens de jaren '90 en na de millenniumwisseling kwamen daar nog enkele bij, waaronder: "Praat liever met elkaar, vloeken is onnodig!" en: "Een vloek mist ieder doel". De postercampagne van 2015 liet personen tegen een gebarsten ruit zien met elk een andere tekst en onderzoeksresultaten over de impact van vloeken.

Kees van der Staaij, fractie-leider van de SGP in de Tweede Kamer, kan zichtbaar schrikken als hij iemand hoort vloeken. 'Als het kan, zal ik het er dan ook zeker met de betrokkene over hebben.'

Van der Staaij.

Als parlementariër moet hij zijn woorden voortdurend op een goudschaaltje wegen. 'Dat is tegelijk het mooie van ons vak: Hoe kun je met beeldender woorden zeggen wat je bedoelt? Soms bereik je dat met een in onbruik geraakt woord. Tijdens een debat gaf ik eens aan dat er wat meer 'deemoed' nodig was. Vervolgens zag je dat woord overal opduiken!

Politici moeten het nodige incasseren aan beledigingen – en u vormt daarop geen uitzondering. Hoe gaat u daarmee om?

Mailtjes die bol staan van de beledigingen, neem ik niet serieus. Daar hebben we tegenwoordig een delete-knop voor. Maar als blijkt dat er meer inhoud achter schuil gaat, wil ik wel eens voor de verrassing kiezen en ingaan op de ongezouten kritiek. Als de ander dan merkt dat je de moeite neemt om uitgebreid te reageren, levert dat soms een heel leuk contact op.

Ligt vloeken in het verlengde van grove taal? Of is het iets totaal anders?

Vloeken is iets fundamenteel anders dan ander grof taalgebruik. Het gaat daarbij echt om het ontheiligen van de naam van God, die vol goedheid en wijsheid is. Hij vraagt van ons: gebruik Mijn naam met eerbied. Tegelijk is het onze opdracht God en onze naaste lief

te hebben. Zoals je God ontheiligt door te vloeken, kun je ook je medemens naar beneden halen. Daarom is het ook ernstig als je een ander met woorden afwijst of krenkt.

Hoe reageert u als u iemand hoort vloeken?

Dan schrik ik, het raakt me. De ander zal het bijna altijd aan me zien, zeker als hij of zij mij kent. Als het kan, zal ik het er dan ook zeker met de betrokkene over hebben. Het is een belediging van God, ik vind het heel erg als je die Naam op zo'n manier door het slijk haalt.

Mensen excuseren zich dan waarschijnlijk omdat ze u niet hebben willen kwetsen, maar daar is het u natuurlijk niet om te doen...

Ze zeggen inderdaad wel eens 'sorry Kees' als ze iets grofs gezegd hebben. Dan denk ik: prima dat je mijn richting uit kijkt, maar ik vind het veel erger dat je vloekt dan dat je mij beledigt!

Je hoort nogal eens: vloeken is onfatsoenlijk, maar wij hoeven het toch niet op te nemen voor God – als Hij al bestaat. Wat vindt u van zo'n redenering?

Dat vind ik te makkelijk. Natuurlijk staat God erboven. Iemand kan zeggen dat dat hele Godsgeloof projectie is. Maar de werkelijkheid is dat Hij er is en dat Hij zegt: misbruik Mijn Naam niet. Bo-

vendien geldt: hoe je ook denkt over het geloof in God, feit blijft dat vloeken een kwestie is van taalarmoede, een zwakgebod. En ik probeer mensen daar bewust van te maken. Echt niet altijd met een opgeheven vingertje hoor.

We leven in een multireligieuze samenleving – hoe kun je verlangen dat iedereen de God van de Bijbel respecteert?

Als christen geloof ik dat alle mensen de opdracht hebben om God en de medemens lief te hebben. Dat niet ieder mens dat deelt, is helaas waar. Maar dan kun je nog wel respectvol met elkaar omgaan.'

Het lukt niet om Kees van der Staaij een onparlementaire uitdrukking te ontlokken. Zelfs een eventuele klap met de spreekwoordelijke hamer op de duim leidt, zo verzekert hij, niet tot een verwensing. 'Het is best een reële situatie, want zo heel handig ben ik niet met gereedschap... Maar ik slaak dan vooral een au-kreet, en heb meteen een ernstig voornemen om een volgende keer de spijker op de kop te slaan. Ik heb niet zozeer de behoefte om te gaan schelden. Onze taal is rijk genoeg om hetzelfde te zeggen in andere woorden. Ik wil graag pleiten voor creatief taalgebruik! Helder, duidelijk en beschaafd.'

Anneke Verhoeven

'Ik vind het veel erger dat je **vloekt** dan dat je mij **beledigt**!'

Vloeken in de klas

Oude en nieuwe scheldwoorden onder jongeren

De leerlingen van klas M2a staan al bij het leslokaal te wachten: “Dag meneer, krijgen we van u een gastles?” Dagelijks verzorg ik op scholen in heel Nederland van voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs gastlessen en workshops over taal en respect. Vandaag ben ik op het voortgezet onderwijs. De leerlingen gaan op hun plaats zitten, de les begint. “Vandaag gaan we samen nadenken over taal en respect. Taal kun je op veel manieren gebruiken.” De leerlingen noemen allerlei uitingen: praten, lezen, schrijven, zingen, gebaren, complimenten geven. “Ook schelden!” roept een jongen. Al pratend hebben we ontdekt dat je met taal twee kanten uit kunt. “Positief en negatief,” zegt een meisje. “Klopt! Wat vinden jullie de allerergste vloek die mensen kunnen gebruiken?” “Kanker”, zegt een meisje voorin de klas. De anderen zijn het er helemaal mee eens. Op mijn vraag of er ook nog andere woorden kwetsend zijn, komt de klas echt los. Om de beurt mogen ze een woord noemen: *teringlijer*, *zwarte*, *tyfuslijer*, *hoer*, *gvd*, *mongool*, *slet*, *klerelijer*, *downie*, *Jezus*, *fuck*, *neger*, *autist*, *AD-HD-er*, en zo volgen er nog wel vijftien vloeken en scheldwoor-

den. “Ja, stop maar! Nu hebben we voor tien lessen voldoende materiaal.” We schrijven ze allemaal op het bord. Samen plaatsen we de woorden in een aantal groepen, die we ‘kwetsbare gebieden’ noemen: ziekten; afkomst; huidskleur; geloof; handicaps; familie; uiterlijk; seksuele geaardheid. Na wat heen en weer gepraat hebben we besloten om nog wat subgroepen erbij te schrijven: intelligentie, kleding en gedrag. Zo hebben we dus in totaal elf kwetsbare gebieden op het bord staan.

De bovengenoemde gebieden scoren al jaren heel hoog op de Nederlandse scholen. De scholen zijn een afspiegeling van de samenleving waarin onze jongeren opgroeien. Niet vreemd dus dat onze kinderen en jongeren overnemen wat de samenleving hen voordoet! Heel veel woorden hebben een blijvende plaats verworven binnen het vloekgedrag van veel Nederlanders. Scheldwoorden als *tering*, *tyfus*, *hoer* en *mongool* zitten al decennia in het taalgebruik van ons volk. Van recentere datum zijn woorden als *kanker* en *fuck*. Toch hebben deze scheldwoorden zich inmiddels vast verankerd in het scheld-

‘Om de toekomst te veranderen, beginnen we bij de jeugd’

repertoire en ze zullen niet snel verdwijnen. Maar ook vloeken als *gvd* en *Jezus* zitten al generaties in ons taalgebruik. Het gebruik van deze vloeken is de afgelopen tien jaar niet verminderd. Daarnaast zijn er ook de zogenaamde ‘tijdelijke’ scheldwoorden. Ze komen even op, zijn vervolgens heel populair en verdwijnen na verloop van tijd weer. *Verrekte mongol* uit New Kids is hiervan een goed voorbeeld. Daarnaast is er een categorie scheldwoorden waar jongeren al helemaal niet moeilijk meer over doen. Sterker nog, ze begrijpen bijna niet meer waar je je druk over maakt. Woorden als *kut* en *lul* zijn heel gewoon geworden. Soms zeggen leerlingen tijdens mijn les: “Meneer, zijn dat ook grove woorden?”

Waar halen onze jongeren al deze woorden vandaan? Het begint thuis tijdens de opvoeding. Heel vaak zeggen jongeren mij dat hun ouders zelf ook grof in de mond zijn. Maar jongeren worden ook in toenemende mate beïnvloed door vloeken in muziekteksten. Andere factoren zijn de woordkeuzes op YouTube en sociale media. Ook wijzen jongeren

naar bijvoorbeeld politici die steeds grover in hun vocabulaire worden. Kinderen nemen feilloos over wat ouderen laten zien en horen.

Gaat het dan alleen bergafwaarts? Zeker niet! Scholen besteden steeds explicieter aandacht aan taalgebruik en respectvolle omgang met elkaar. KlasseTaal werkt elke dag op scholen aan bewustwording op het gebied van vloeken en scheldwoorden. Steeds meer scholen vragen het predicaat Taalbewuste School aan. Er worden doorlopende leerlijnen ontwikkeld om effectiever te werken aan attitudevorming en vaardigheden op het gebied van taal en respect. Er is nog veel werk te doen, maar er zijn zeker positieve ontwikkelingen. En om de toekomst te veranderen, beginnen we bij de jeugd!

Sjors van der Kraan

KlasseTaal verzorgt jaarlijks op meer dan 120 scholen bijna 750 gastlessen over respectvol taalgebruik. Daarnaast worden ook docententrainingen gegeven. Meer informatie over KlasseTaal vindt u op www.klassetaal.nl

'Als mijn **integriteit** in twijfel wordt getrokken, dan komt het **niet meer** goed'

'Iemand noemde me ooit schattig, maar dat moet een grapje zijn geweest'

Gekwetst worden is volgens haar een keuze en wie haar niet serieus neemt, bijt ze 'de kop eraf.' Schrijfster en innovatiestrateges Marianne Zwagerman was topvrouw bij de Telegraaf Media Groep en stond aan de wieg van PowNed. Over vloeken, schelden en weerbaarheid.

We hebben afgesproken in De Nieuwe Harmonie in Nederhorst den Berg. Het hoofdkwartier van hijskranenbedrijf Zwagerman – hier liggen Mariannes roots. Bovenop de stapel wachtkamerlectuur ligt een exemplaar van 'Tyrezone' uit 2012, waarin Zwagermans stijl wordt omschreven als die van 'een grote blonde schreeuwlelijk.' Zij het 'tegenwoordig met enige doddigheid.'

Doddig is niet het eerste wat bij je opkomt als Marianne Zwagerman uit haar terreinwagen stapt en met vaste tred de showroom in loopt. 'Iemand noemde me ooit schattig, maar dat moet een grapje zijn geweest. Doddig is een rond woord, ook in bijvoorbeeld 'bloeddoddig' te gebruiken.' Een goed verstaander herkent daar 'bloeddorstig' in.

Creatief omgaan met taal – ze doet niets liever. Haar jongste boek is getiteld *Kluitjesvolk*. (Naar 'kluitjesvoetbal'.) Wie bloemrijke taal bezigt, kan zich bij voorbaat in haar belangstelling verheugen. 'Veel mensen stoten alleen klanken uit. Dan hoor je dingen als "Te leuk!" Geen tekst. Daar ben ik zó allergisch voor, ik verdraag het niet.'

Ze selecteert ook haar twitterpubliek op onverhuld

taalgebruik. 'Je moet in 140 tekens je punt maken, dus dat filtert zichzelf wel uit. Mensen die op twitter niet mee kunnen, daar kan ik in het echte leven ook niet zoveel mee.'

'Ik bijt je kop eraf als je me niet serieus neemt'

Wie verbaal klappen uitdeelt, moet ze ook kunnen incasseren. Hoe vind je het zelf om voor rotte vis te worden uitgemaakt?

'Veel dingen raken me oprecht niet. Iemand met 13 volgers die zegt 'Wat een ontzettend slechte column' – ach. Maar als mensen die je kent kritiek hebben, komt het harder aan. Het is overigens niet waar dat woorden geen schade aanrichten. Als je verbaal wordt aangevallen, schijnt er in je hersenen hetzelfde te gebeuren als wanneer je fysiek pijn hebt. Dat herken ik wel.'

Is er een terrein dat voor jou gevoelig ligt?

‘Ik heb een chronische ziekte (de ziekte van Ménière – av) en mensen zeggen wel eens: Beterschap hoor. Maar ik word nooit beter! Zo’n opmerking is voor mij dus kwetsend.’

Iemand een nare ziekte toewensen vindt ze trouwens van een heel andere orde. ‘Niemand bedoelt dat letterlijk. Ik zeg ook wel eens ‘val dood’ maar dat meen ik echt niet.’

Wat raakt je tot in het diepst van je ziel?

‘Wat voor mij gevoelig ligt zijn dingen die heel erg niet kloppen. Ik vind mezelf extreem integer. Ik zeg vaak dingen waarvan ik weet dat ik erop afgerekend word. Als iemand me dan beschuldigt van dubbele agenda’s... Ik incasseer alle pijn van het te eerlijk zijn, ik zit op alle blaren. Maar als mijn integriteit in twijfel wordt getrokken, ook al gebeurt het niet bewust, dan komt het niet meer goed. En wanneer ik niet serieus word genomen in wat ik kan, zit ik er als een leeuw bovenop en ben ik heel waakzaam – ik bijt iemand zo z’n kop eraf. Dat kan ik trouwens iedereen aanraden. Ik vind dat iedereen meer zou moeten zeggen wat-ie denkt. Dankzij de sociale

‘Gekwetst
voelen is een
keuze, daar
hoef ik geen
rekening mee
te houden’

media gebeurt dat ook. Dat is winst en tegelijk ook de kritiek. Maar de verstikkende deken van de politieke correctheid is er wel vanaf. Mensen kunnen hun ergernissen makkelijker kwijt. Wel

moet je een dikker eeltlaagje opbouwen; je kunt je niet meer veroorloven snel gekwetst te zijn.’

Dus wie de volle laag krijgt, moet zelf weten of hij daar iets mee doet?

‘Gekwetst voelen is een keuze. Daar hoef ik geen rekening mee te houden. Wie denk je dat je bent dat jij mag bepalen dat jouw gekwetstheid belangrijker is dan mijn vrijheid?’

Kun je je voorstellen dat iemand een vloek als kwetsend ervaart?

‘Nee. God betekent voor mij helemaal niets. Hij bestaat niet, is een verzinsel. Waarom dat slachtofferschap, dat enorme gekwetst zijn over een sprookje? Ik geloof heel erg in Bruce Springsteen, put troost uit zijn teksten. Als iemand dan zegt: “Bruce Springsteen kan niet eens zingen!” interesseert mij dat oprecht niet. Het is uiteindelijk jouw eigen keuze om je gekwetst te voelen.’

Scheld je wel eens op jezelf?

‘Ik ben heel kritisch op mezelf. Dan zeg ik “rennen, dikkel!” Ik maak mezelf uit voor faalhaas, maar altijd in de context van sport. Ik sport drie dagen per week, maar eigenlijk zou ik het elke dag moeten doen.’

De innovatiestrategie in Marianne Zwagerman verloochent zich niet; meedenken met een organisatie zit haar in het bloed. Bij het afscheid geeft ze de Bond *off the record* een welgemeend advies: ‘Maak mensen weerbaar. En verander je naam in: Bond tegen het slachtofferschap.’

Anneke Verhoeven

‘Ik vind dat iedereen meer zou moeten **zeggen wat-ie denkt** maar nooit heeft uitgesproken’

In Godsnaam!

In Godsnaam! Je hoort het mensen geregeld zeggen. Als hen iets hoog zit en ze hun woorden kracht bij willen zetten. God - wie dat ook zijn mag - wordt daarmee voor eigen kar gespannen. Verbonden met onze belangen. Geplakt op onze zaakjes. Soms combineert het wat wij voorstaan en wat Hem hoog zit. Niet zelden vloekt het echter met elkaar. Erger dan de grootste ‘knoop’. Over vloeken gesproken...

In Godsnaam! Ook gelovigen hebben er soms een handje van om dat al te snel en makkelijk te roepen. Om daarmee aan hun privémening of vertrouwde opvatting goddelijke autoriteit te geven. Dat blijft linke soep. Het kan zomaar onbewust en onbedoeld iets worden van ‘vloeken in de kerk’. Misschien wel het ergste vloeken dat er bestaat...

In Godsnaam! Enig idee wat de Levensde zelf graag zou zien, wat er *met* en *in* Zijn naam gebeurt? Om te beginnen moet je dan natuurlijk wel even weten hoe die luidt. Want het woord ‘god’ zegt niks, daar zijn er rijen van. Ooit werd het door Mozes op een cruciaal

moment gevraagd (wie er meer van weten wil leze in de bijbel Exodus 3): Hoe luidt Uw naam? Kort en krachtig klonk het toen: JHWH. In de regel wordt het vertaald met HEER, maar dat is eigenlijk een regelrechte blamage. Het zet God neer als de bekende grote sterke (en inmiddels oude) man, die vanuit de hoogte op je neerziet en gebiedt. Een God die je liever ziet gaan dan komen, tenzij Hij in je kraam te pas komt. Letterlijk vertaald betekent de naam echter: IK BEN DIE IK BEN of wat vrijer IK BEN ERBIJ OOK ALS JIJ HET NIET VERWACHT. Een naam die een en al betrouwbaarheid en nabijheid uitstraalt. Later deed God het met een hele reeks woorden verder uit de

doeken: *barmhartig, genadig, geduldig, groot van goedheid en trouw, die zonde, ongerechtigheid en overtreding vergeeft en* - maar dat is het laatste wat Hij wil - *die de schuldige niet voor onschuldig houdt*. Zo wil Hij onder ons zijn. Er is maar één manier om die naam hoog te houden: door God daar in vertrouwen op aan te spreken. Je wordt er een ander mens van. In Godsnaam leer je denken en doen als Hij. Zo kom je het vloeken voorbij...

PAUL VISSER

Predikant van de Noorderkerk
in Amsterdam

Vloeken is (on)nodig

Af en toe wordt er onderzoek gedaan naar vloeken en de effecten daarvan. Een van de bekendste onderzoeken over vloeken komt van de Britse Keele University. De conclusie: vloeken helpt tegen pijn. Verschillende media besteedden er aandacht aan. "De slogan 'vloeken is onnodig' kan de prullenbak in", meldde NRC. Deze slogan wordt inderdaad al een tijd niet meer actief gebruikt. De vraag is echter of vloeken daarmee 'nodig' is geworden.

Dat vloeken een pijnverzachtend effect kan hebben is inmiddels enkele malen aangetoond. Als we onze handen in een bak ijswater steken, houden we dit langer vol wanneer we alles mogen zeggen dan wanneer we niet mogen vloeken of schelden. Door het gebruik van grove taal gaat onze hartslag omhoog en kunnen we meer pijn verdragen.

Niet alleen pijn neemt af, we kunnen ook minder stress ervaren als we vloeken tijdens ons werk. Hoewel het lang niet altijd gewaardeerd wordt, kan het een gevoel van saamhorigheid geven als collega's onderling wel eens grof in hun taalgebruik zijn. Volgens een recent onderzoek blijkt dit zelfs te gelden voor de band tussen ouders en kinderen. Verder zouden politici een menselijker gezicht krijgen door af en toe een (mild) scheldwoord gebruiken. Zo sluiten zij beter aan bij de gewone burger.

In al deze gevallen blijkt echter wel dat bij overmatig gebruik van vloek- of scheldwoorden het positieve effect snel

afneemt. Als we vaak vloeken, verzacht het pijn bijna niet. Continu grove taal gebruiken stoot collega's af en voor de band met je kinderen is het evenmin nuttig om vaak en veel te vloeken. Bovendien neemt onze geloofwaardigheid sterk af als we ons verhaal doorspekken met grove taal.

Een beetje grove taal lijkt dus niet zo erg, maar de waarheid is genuanceerder. Zo blijkt bijvoorbeeld uit ander onderzoek dat vloeken en schelden juist een stressverhogend effect kan hebben. Een onderzoek uit 2010 toonde aan dat wanneer patiënten agressieve taal gebruiken, dit vrijwel altijd een verhoogd stressniveau oplevert bij verpleegkundigen. Alle ondervraagde verpleegkundigen gaven aan weleens beledigd te worden, waarbij 32% dit een tot vijf keer

per week meemaakte. Bovendien weten verpleegkundigen niet goed hoe ze er mee om moeten gaan, wat volgens de onderzoekers vermoedelijk resulteert in een verminderde zorgkwaliteit.

Verschillende onderzoeken wijzen dus uit dat vloeken in bepaalde situaties positieve gevolgen kan hebben. Het gaat hier echter vooral om effecten op korte termijn. Op lange termijn heeft vloeken weinig positieve gevolgen. Bovendien geldt dat hoe vaker we vloeken, hoe negatiever de gevolgen zijn. Ten slotte hangt het ook nog af van de persoon die je tegenover je hebt. Voorzichtigheid is dus aan te raden.

Meer lezen over onderzoek naar het effect van vloeken?

Baruch and Jenkins • **Swearing at work and permissive leadership culture** • 2007

Cavazze and Guidetti • **Swearing in Political Discourse: Why Vulgarly Works** • 2014

Stephens and Umland • **Swearing as a Response to Pain – Effect of Daily Swearing Frequency** • 2011

Stone, McMillan and Hazelton • **Swearing: its prevalence in healthcare settings and impact on nursing practice** • 2010

‘Bovendien neemt onze **geloofwaardigheid** sterk af als we ons verhaal doorspekken met grove taal’

Rens Bravenboer

‘In Nederland
mag je veel
zeggen, maar er
is een grens’

Foto: VVD

‘Op het scherpst van de snede kan je wel eens feller zijn dan voorgenomen’

Vloeken, schelden, beledigen, valt dat voor u allemaal onder onfatsoenlijk taalgebruik?

In Nederland mag je op zichzelf natuurlijk veel zeggen, maar er is wel een grens. Die ligt bij aanzetten tot haat en geweld. Ik ben tegen een verbod vanuit de overheid op beledigen of iets dergelijks. Innerlijke beschaving kun je ook niet in een verbod of gebod regelen. Innerlijke beschaving komt uit je opvoeding, uit wat je van thuis meekrijgt en van je omgeving. Het zit in jezelf. En dat stelt grenzen aan wat je allemaal wel en niet kunt zeggen. Je hoeft niet alles te zeggen wat je mag zeggen. Het is een vorm van beschaving om dat niet te doen.

U zegt: het komt uit jezelf, maar ook uit je omgeving. Nu ligt u als premier onder een vergrootglas. Beken de uitlatingen van u zijn bijvoorbeeld ‘pleur op’ en ‘tuig van de richel’. Dat maakt veel los. Wat doet u daar mee?

Ik vond echt dat ik in die gevallen die opmerkingen zo moest maken. En daar zat natuurlijk ook wel iets achter. ‘Pleur op’ kwam voort uit dat deel van Turkse Nederlanders dat wil demonstreren, maar het tegelijkertijd onmogelijk maakt voor de media, voor de pers om hún grondwettelijke recht van de persvrijheid uit te oefenen. Ik voelde daar een oprechte emotie bij die mij tot die uitspraak gebracht heeft. Ik heb er overigens ook bij gezegd dat er, als ik er van afstand als minister-president naar kijk, nog wel iets meer over te zeggen valt. Maar die specifieke woorden ‘pleur op’ weerspiegelen precies het gevoel dat ik toen had, dat het hier geen cafetariamodel is. Dat kan niet, dat shoppen in onze grondwettelijke rechten. Soms moet je dus gewoon stevige woorden gebruiken.

Gebruikt u die woorden dus bewust?

Nee, dit was een oprechte emotie toen ik in die uitzending zat en de beelden weer zag. En dat ‘tuig van de richel’ was in de persconferentie toen er werd doorgevraagd op Zaanstad. Dan kun je het wel iedere keer met hele mooie parlementaire termen zeggen, maar als je op dat moment echt die woede voelt opborrelen, dan vind ik het ook niet slecht als een premier die een keer laat klinken.

Minister-president Mark Rutte heeft een volle agenda, maar wil toch tijd maken voor de Bond: ‘Mooi doel toch?’. Op vrijdagavond hebben we tussen de bedrijven door een interview. We horen zijn mening over vloeken, grof taalgebruik en beledigen. Persoonlijk en als liberaal.

In dergelijke discussies valt al gauw het woord respect. Hoe voorkom je dat dat een leeg, politiek correct begrip wordt?

Door respect niet alleen eindeloos als woord te herhalen, maar door het uit te dragen in wat je doet en hoe je met mensen omgaat. En natuurlijk door elkaar erop aan te spreken wanneer iets nu juist niet respectvol is. Op die manier houden we die waarde, die ook bij ons land hoort, levend en geven we het dag in dag uit betekenis.

Als er gevloekt wordt of als God of Jezus belachelijk wordt gemaakt, ervaren veel christenen pijn van binnen. Herkent u dat?

Ja, de pijn wel. Maar je hebt ook wel christenen die zich daar door beledigd voelen. Dat heb ik dan weer niet. Het is meer dat ik denk: ai, waarom moet je het nou zo doen? Waarom kies je nou die symbolen, woorden die voor een geloofsgroep hele grote waarde hebben? Dat voel ik, omdat ik zelf bij die groep hoor. Het is voor mij belangrijk! Ik ben dat zelf. Dan denk ik: waarom moet je nou die namen gebruiken in zo’n context? Zo onnadenkend. Het is allemaal zo volstrekt onnodig.

We zijn een multireligieuze samenleving en respecteren dus alle levensovertuigingen. Maar kun je altijd rekening houden met ieders gevoeligheden? Moeten we met z’n allen niet wat meer tegen een stootje kunnen?

De grens ligt bij haat zaaien of aanzetten tot geweld. Op het scherpst van de snede kan het wel eens feller aan toegaan dan voorgenomen en dan moet je wel tegen een stootje kunnen. Maar voor mijzelf geldt dat ik het altijd netjes probeer te houden, dat ik anderen niet voor het hoofd stoot of beledig.

Tot slot: wat zegt u als u de deur achter u dichttrekt en ontdekt dat de sleutels nog aan de binnenkant zitten?

Haha, dit is een gewetensvraag. Maar ik zou zeggen: dat is verrekte onhandig!

Rens Bravenboer

Stroomopwaarts

Oude mensen: ik heb er veel bewondering voor. Naarmate ik ouder word, luister ik steeds meer naar hen. Ze hebben veel te vertellen. De levenservaring is van hen af te zien. Ouderen vertellen ons hun ontdekkingen en valkuilen. Helaas leven ze niet eindelijk. Het leven hier op aarde houdt een keer op.

De Bond tegen vloeken is 100 jaar. Hij wordt ouder en ouder. Toch houdt de Bond niet op. De Bond tegen vloeken is zelfs frisser dan ooit. Hij straalt en schuurt tegelijk. Met dezelfde boodschap als 100 jaar geleden: vóór respectvol en mooi taalgebruik, tegen kwetsende en grove taal.

Waarom zo vitaal? De Bond leeft op bij tegenwind. Tegengas is de drive. Onze donateurs, volgers, vrijwilligers en collega's zijn niet anders gewend. Mocht het ooit stroomafwaarts gaan, dan is de ondergang van de Bond aanstaande.

Die drive komt voort uit dat ene doel: Nederland mooier maken, door eerbied en respect. Voor God en voor elkaar. En die beweging blijft, daar ben ik van overtuigd. U bent nog niet van ons af. Hoe meer we nodig zijn, hoe krachtiger we worden.

We gaan ons in de komende jaren op verschillende terreinen extra inzetten. We richten ons bijvoorbeeld steeds meer op online pesten. Dat heeft meer

impact dan we denken. Daarnaast groeit het scholenwerk (KlasseTaak) maandelijks. Ons bereik is in vier jaar tijd gegroeid van 15.000 naar 25.000 jongeren op basis- en middelbare scholen, MBO en HBO. Steeds meer scholen vragen onze gastlessen over respectvol taalgebruik aan. Ten slotte zult u dit jaar onze nieuwe campagne zien op stations en in stadcentra. We hangen niet alleen een poster op, maar zijn ook zelf aanwezig. Daarbij kunt u van gedachten wisselen met onze medewerkers. Welkom! We gaan graag met u in gesprek.

Dit jaar is er genoeg te doen! En, mocht het nog 100 jaar duren... dan hebt u alle tijd om mee te doen in deze beweging. We hebben meer supporters nodig om goede, passende taal te bevorderen. Twijfelt u nog of hebt u vragen? Bel of mail me gerust.

Nederland is er bij gebaat. U bent er bij gebaat. Stroomopwaarts! Roeit u mee?

Frans de Koeijer

WORD GEEN NAPRATER...

DOOR: ARJEN NIEZEN

Colofon

Redactie
Wilfried Verboom
Frans de Koeijer
Rens Bravenboer

Ontwerp en Druk
Vanderperk Groep
Groot-Amers

Cover
Rijksvoorlichtingsdienst

Contact
Bond tegen vloeken
Landjuweel 46 (bezoekadres)
3905 PH Veenendaal

Postbus 362 (postadres)
3900 AJ Veenendaal
t 0318 – 512002

e info@bondtegenvloeken.nl
i www.bondtegenvloeken.nl
tw [@bondthvloeken](https://twitter.com/bondthvloeken)

Rekeningnummer:
NL58INGB0000852091

Dit is een éénmalige uitgave van de stichting Bond tegen vloeken®.

De Bond tegen vloeken zet zich in tegen vloeken en schelden en daarmee voor

respectvol taalgebruik. Gods Naam is voor christenen heilig en misbruik daarvan is kwetsend. Ook schelden met bijvoorbeeld ziekten of seksuele geaardheid is voor veel mensen pijnlijk.

De doelstelling van de Bond tegen vloeken is om zichtbaar te zijn in de publieke ruimte en vormend bezig zijn in relatie tot doelgroepen. De Bond tegen vloeken wil zo het bewustzijn over taal en respect vergroten.

PRAAT MEE VIA:

#100JAARBOND

100
JAAR

voor eerbied en
respect

bondtegenvloeken.nl